

İŞLETME HUKUKU

KISA ÖZET

İŞLETME HUKUKU

İŞLETME HUKUKU

1.ÜNİTE-İŞLETMENİN HUKUKSAL ÇEVRESİ

İŞLETME VE TİCARİ İŞLETME

İşletme:

İşletme, insan gereksinmelerinin karşılanması için mal ve/veya hizmet üretiminin gerçekleştirildiği ekonomik birimdir. İşletmelerde, ekonomik bir mal veya hizmet üretimi için üretim faktörleri bir araya getirilir. İşletmelerde geleneksel olarak iki temel amaç ortaya çıkar: kâr elde etmek ve topluma hizmet. Bunların dışında, işletmelerin kendi koşullarına göre ağırlık verdiği özel amaçlar da söz konusudur. Kar elde etme açısından işletmeler kâr amacı güden ve kâr amacı gütmeyen işletmeler olarak ikiye ayrılır. Bir birimin işletme sayılmasının temel koşulu kâr amacı gütmemesi değildir. Teşebbüs belirli bir yasal, finansal, örgütsel ve ekonomik özelliğe sahip kuruluş olarak da tanımlanmaktadır.

TİCARİ İŞLETME

İşletme kavramı ile ticari işletme kavramı arasında özel genel ilişkisi vardır. Her ticari işletme aynı zamanda bir işletmedir, fakat her işletme bir ticari işletme değildir. Ticari işletme Ticaret Kanununun temel kavramıdır. Türk Ticaret Kanununda (TTK) işletme kavramı tanımlanmamış ticari işletmenin tanımı yapılmıştır. TTK m.11'e göre: "ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir".

Gelir Sağlama Amacı:

Ticari işletmeler iktisadi bir amaç için kurulurlar. Buna göre, her ticari işletme gelir elde etme amacını taşımalıdır. Hayır veya yardım amacıyla kurulan işletmeler, ticari işletme sayılmazlar. Gelir sağlama amacını taşımakla birlikte, işletmenin gelir elde edememesi veya zarar etmesi, ticari işletme niteliğini ortadan kaldırmaz.

Devamlılık:

Ticari işletme faaliyeti, devamlı şekilde yürütülen faaliyetlerden oluşmalıdır. Bir sefere mahsus veya tesadüfen ortaya çıkan bir fırsattan yararlanmak için yapılan faaliyetler, gelir sağlamayı amaçlasa bile, bir ticari işletmenin varlığını göstermezler

Bağımsızlık:

Bağımsızlık unsuruna göre başka biri veya işletmeye bağlı olarak bir faaliyetin yürütülüyor olması halinde bu koşul yerine gelmemiş demektir. Buna göre şubeler bağımsız bir ticari işletme değildir

Esnaf Faaliyeti Sınırlarını Aşma:

Ticari işletme tanımında yer alan bir diğer unsur da esnaf faaliyeti sınırını aşmadır. Ticari işletme faaliyetinden söz edebilmek için ortada esnaf işletmesini boyutunu aşan bir işletme var olmalıdır. Zira gelir sağlamayı amaçlamak, devamlılık ve bağımsızlık unsurları, esnaf işletmeleri için de geçerlidir

Ticari İşletmenin Malvarlığı:

Ticari işletmeler iktisadi faaliyet gösteren birer organizasyondurlar. Bu bütünün içinde her biri farklı amaç ve niteliklere sahip unsurlar yer alır. Bu öğelere işletmenin malvarlığı unsurları denmektedir. İşletmede yer alan unsurlar bu organizasyonun veya bütünün belli bir parçasını oluştururlar

İŞLETME HUKUKU

Ticari İşletmelerde Merkez ve Şube Kavramları:

Her ticari işletmenin bir merkezi bulunmalıdır. İşletme merkezi, ticari işletmenin ticari, hukuki ve idari faaliyetlerinin toplandığı ve işlemlerinin yürütüldüğü yerdir. Merkez ve şube kavramı TTK'de tanımlanmamaktadır. Yapılan bu tanım şube olmanın koşullarını ortaya koymaktadır. Buna göre şubeler iç ilişkide, yani idari açıdan merkeze bağlı birimlerdir. Merkez ve şube aynı gerçek veya tüzel kişiye aittir. Şubeler dış ilişkilerde bağımsız hareket ederler.

Ticari İşletmenin Devri:

İşletmenin devri malvarlığı unsurlarının tamamını kapsar. TTK m. 11/3'e göre; "ticari işletme, içerdığı malvarlığı unsurlarının devri için zorunlu tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmasına gerek olmaksızın bir bütün hâlinde devredilebilir". İşletmenin hem aktifleri hem pasifleri devir kapsamına girecektir. İşletmenin devri kural olarak bütün unsurları kapsamakla birlikte bu her zaman şart değildir. Ticari işletmesini devreden tacir, devirden dolayı ticareti bırakmış olacağından tacir sıfatını kaybeder.

Ancak İcra İflas Kanunu madde 44 uyarınca ticaretin terkinin ilan edilmesinden itibaren bu kişi bir yıl daha borçlardan iflas yoluyla takip edilebilir.

Ticari İşletmenin Rehin

Ticari işletme faaliyetinin işletme sermayesi ile karşılanamadığı hallerde, tacirin işletmesini teminat göstererek kredi kullanması söz konusu olabilir. Türk Medeni Kanunu sisteminde, taşınır malların rehinde, rehin konusu malların karşı tarafa verilmesi zorunludur. Ancak işletme malvarlığının kredi verene teslim edilmesi, ticari işletmenin çalışmasını engelleyecek hatta olanaksız kılacaktır.

TİCARİ İŞLER, TİCARİ HÜKÜMLER, TİCARİ DAVALAR

Ticari İşler:

Ticari iş, adi nitelikte olmayan işleri ifade eden bir kavramdır. Bu ayırımın temel önemi, adi işlerin-başta Türk Medeni Kanunu (TMK) ve Borçlar Kanunu (TBK)-olmak üzere genel hükümlere, ticari işlerin ise ticari hükümlere tabi olmasında görülür. Bazı konular hem TTK 'da hem TCK'da düzenlenmiş olabilir ve bu iki düzenleme arasında önemli farklar bulunabilir. Bu nedenle uyumsuzluğun çözümü için, işin niteliği ve o işe uygulanacak hükümlerin seçimi büyük önem taşımaktadır.

Ticari İş Karinesi:

Taciri ilgilendiren iş, işlem ve fiiller de, ticari iş niteliği taşır. Tacirin yaptığı her türlü işin ticari iş sayılması ticari iş karinesi olarak adlandırılır. Ticari iş karinesi tüzel kişiler bakımından mutlak nitelik taşır ve tüzel kişi tacirlerin bütün iş, fiil ve işlemleri ticari hükümlere tabi olur.

Ticari İşlere Bağlı Sonuçlar

Ticari İşlerde Teselsül Karinesi:

İki veya daha fazla kişi, içlerinden yalnız biri veya hepsi için ticari niteliği haiz bir iş dolayısıyla, diğer bir kimseye karşı birlikte borç altına girerse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmemişse müteselsile sorumlu olurlar (TTK m. 7/1). Ticari borçlara kefalet hâlinde, hem asıl borçlu ile kefil, hem de kefiller arasındaki ilişkilerde de hüküm böyledir (TTK m. 7/2). Müteselsil borçluluk, aynı alacak nedeniyle borç altına girmiş bulunan birden fazla borçlunun, alacaklıya karşı borcun tamamından ayrı

İŞLETME HUKUKU

ayrı asıl borçlu sıfatıyla sorumlu tutuldukları borçluluk türüdür. Alacaklı, müşterek borçlulardan herhangi birisinden alacağın tamamını talep edebilir.

Ticari İşlerde Faiz:

Türk hukukunda faizle ilgili temel kurallar TTK, TBK, Bankacılık Kanunu, Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun, TC Merkez Bankası Kanunu ve 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizi Hakkında Kanun'da yer almaktadır. TTK'nin 8, 9 ve 10. maddeleri ticari işlerde faizi düzenlemektedir.

Ticari İşlerde Zaman Aşımı Sürelerinin Değiştirilememesi:

Kanunda aksine düzenleme yoksa, ticari hükümler koyan kanunlarda öngörülen zamanaşımı süreleri taraflarca sözleşmeyle değiştirilemez (TTK m. 6).

TİCARİ HÜKÜMLER

Türk Ticaret Kanununda yer alan hükümlerle, bir ticari işletmeyi ilgilendiren işlem ve fiillere ilişkin diğer kanunlarda yazılı özel hükümler, ticari hükümlerdir (TTK m. 1/1). Ticari işlere ticari hükümler uygulanır. Hakkında ticari bir hüküm bulunmayan ticari işlerde, ticari örf ve âdet, bu da yoksa genel hükümler uygulanacaktır (TTK m. 1/2).

Ticari işlere uygulanacak hükümlerin uygulanma sırası aşağıdaki gibidir:

- ◆ Emredici Hükümler
- ◆ Sözleşme Hükümleri
- ◆ Ticari Hükümler
- ◆ Ticari Örf ve Adet
- ◆ Genel Hükümler

TİCARİ DAVALAR

Ticari davalara ticaret mahkemelerinde bakılır. Ticari davalara ticaret mahkemesi bulunan yerlerde Asliye Ticaret Mahkemesi, ticaret mahkemesi olmayan yerlerde Asliye Hukuk Mahkemesi bakar. Ticari davalar mutlak ticari davalar ve nispi ticari davalar olarak iki gruba ayrılabilir.

Mutlak Ticari Davalar:

TTK m.4'e göre bazı davalar, tarafların tacir olup olmadığına bakılmaksızın ticari dava sayılmıştır.

Nisbi Ticari Davalar:

Her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan davalar ticari davalardır (TTK m. 4/1). Buna göre, bir davanın ticari dava sayılabilmesi için her iki tarafında ticari işletmesiyle ilgili olmalıdır.

TACİR SIFATI VE TACİR SIFATININ SONUÇLARI

TTK tacir sıfatının kazanılması yönünden gerçek kişiler, tüzel kişiler ve donatma iştiraki şeklinde üçlü bir ayırım yapmıştır.

Gerçek Kişilerde Tacir Sıfatı:

TTK m.12'ye göre bir ticari işletmeyi kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir. Bir gerçek kişinin tacir sıfatını kazanabilmesi için bir ticari işletmenin mevcut olması, bu ticari işletmenin faaliyet göstermesi, işletilmesi ve bu ticari işletmenin kısmen de olsa kendi adına işletilmesi gerekmektedir.

İŞLETME HUKUKU

Özel Durumlar:

Küçük ve kısıtlılara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten yasal temsilci, tacir sayılmaz. Tacir sıfatı, temsil edilene aittir. Ancak, yasal temsilci ceza hükümlerinin uygulanması yönünden tacir gibi sorumlu olur. (TTK m.13). Örneğin hileli iflas halinde cezai yaptırım temsilciye uygulanır. Kişisel durumları ya da yaptığı işlerin niteliği nedeniyle yahut meslek ve görevleri dolayısıyla, kanundan veya bir yargı kararından doğan bir yasağa aykırı bir şekilde ya da başka bir kişinin veya resmî bir makamın iznine gerek olmasına rağmen izin veya onay almadan bir ticari işletmeyi işleten kişi de tacir sayılır. Bu hareketin doğurduğu hukuki, cezai ve disipline ilişkin sorumluluk saklıdır.

Tüzel Kişilerde Tacir Sıfatı:

Tüzel kişilerin tacir sıfatını kazanmaları TTK m. 16'da düzenlenmiştir. Buna göre tüzel kişiler üç gruba ayrılır: Ticaret ortaklıkları, vakıflar ve dernekler, kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar.

Ticaret Ortaklıkları:

Ticaret ortaklıkları; kolektifi, komandit, anonim, limited ve kooperatif ortaklıklardan ibarettir (TTK m. 124). Ticaret ortaklıkları tacir sayılır (TTK m. 16). Ticaret ortaklıkları ticaret siciline tescil edilerek tüzel kişilik kazandıkları andan itibaren tacir sıfatını da elde ederler.

Ticari İşletme İşleten Vakıflar ve Dernekler:

Bir vakıf veya dernek amacına ulaşmak üzere ticari işletme işletirse tacir sıfatını kazanır (TTK m. 16/1). Ancak kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar bir ticari işletme işletseler bile tacir sayılmazlar.

Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Kurulan Kurum ve Kuruluşlar:

Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar, kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek şartıyla tacir sıfatını kazanırlar (TTK m. 16/1).

Donatma İştiraki:

Donatma iştiraki, Birden çok kişinin paylı mülkiyet şeklinde malik oldukları bir gemiyi, menfaat sağlamak amacıyla aralarında yapmış oldukları sözleşme gereğince, hepsi adına ve hesabına suda kullanmalarıdır (TTK m. 1064).

Tacir Sıfatının Sonuçları:

Bu sonuçların bir kısmı hak, bir kısmı ise yükümlülük niteliğindedir. Tacir olmanın hukuki sonuçları genel olarak TTK m. 18-23 arasında düzenlenmiştir. Fakat bazı sonuçlar başka maddelerde, hatta başka kanunlarda yer almıştır.

İflasa Tabi Olma:

Tacirler her türlü borçlarından dolayı iflasa tabidirler (TTK m. 18/1). Gerçek kişi tacirler ticari olmayan borçları nedeniyle de iflas yoluyla takip edilebilirler. Bir ticari işletme işletmesine rağmen iflas hükümleri dışında bırakılan kişiler de söz konusu olabilir.

İŞLETME HUKUKU

Ticari İşletmesini Ticaret Siciline Tescil Ettirme:

Tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren on beş gün içinde, ticari işletmesini, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirmek zorundadır (TTK m. 40/1). Bir tacirin birden fazla işletmesi varsa, bunların her biri ayrı ayrı sicile kaydedilir.

Ticaret Unvanı Seçme ve Kullanma:

Tacirler, kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek ve kullanmakla yükümlüdürler (TTK m. 18/1). Her tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır (TTK m. 39/1).

Ticari Defterleri Tutma:

Tacirler gerekli ticari defterleri tutmakla yükümlüdür (TTK m. 18/1).

Ticaret ve Sanayi Odalarına Kaydolma:

5174 Sayılı Odalar ve Borsalar Kanunu m. 9'a göre tacir sıfatına sahip tüm gerçek ve tüzel kişilerle bunların şubeleri ve fabrikaları buldukları yerdeki odaya kaydolmak zorundadırlar.

Basiretli Bir İş Adamı Gibi Hareket Etme:

Tacirler ticaretlerine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmelidir (TTK m. 18/2). Bu yükümlülük bir edimin ifasında dikkatli ve özenli bir iş insanında bulunması gereken tüm tedbirleri içerir. Basiretli iş adamı gibi davranmanın gerektirdiği dikkatli ve özenli davranma yükümü subjektif değil objektif esaslara göre belirlenir.

Ticari İş Karinesine Tabi Olma:

Tacirlerin yaptıkları işler ve borçları kural olarak ticari niteliktedir. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemini yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adı sayılır (TTK m. 19/1).

Ticari Örf ve Adetlere Tabi Olma:

Tacirler hakkında ticari örf ve adetler mutlak olarak uygulanır. Tacir olmayanlara ise ancak onlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği takdirde uygulanır (TTK m. 2/3). Bunun sebebi basiretli bir kişi olan tacirin, ticaretiyle ilgili tüm örf ve adetleri bilmesi gerektiği varsayımdır.

Ücret ve Faiz İsteme:

Tacir olan veya olmayan bir kişiye, ticari işletmesiyle ilgili bir iş veya hizmet görmüş olan tacir, uygun bir ücret isteyebilir. Ayrıca, tacir, verdiği avanslar ve yaptığı giderler için, ödeme tarihinden itibaren faize hak kazanır (TTK m. 20).

Ücret ve Cezaların İndirilmesini İsteyememe:

Tacir, sözleşme ile kararlaştırmış olan ücret ve sözleşme cezasının aşırı oldukları iddiasıyla indirilmesini mahkemeden isteyemez (TTK m. 22).

İŞLETME HUKUKU

Fatura ve Teyit Mektubu Düzenleme:

Ticari faaliyetleri sonucunda bir mal satmış, üretmiş, bir iş görmüş veya bir menfaat sağlamış olan tacirden, diğer taraf, kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilir (TTK m. 21/1). Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır (TTK m. 18/3).

Hapis Hakkının Kullanılmasında Sağlanan Kolaylıklar:

Hapis hakkı, kanuni koşulların varlığı halinde alacaklıya borçlunun rızasıyla zilyetliğinde bulunan ve iadesi gerekli olan borçluya ait taşınır mallar ve kıymetli evrakı iade etmeyerek alacağının teminatı olarak alıkoyma ve paraya çevirme yetkisi veren bir aynı haktır (MK m. 950).

Ticari Satış ve Mal Değişiminde Özel Hükümlere Tabi Olma:

TTK m. 23, tacirler arasındaki satış ve mal değişimlerinde, adi satış ve mal değişimlerine göre bazı hususlarda farklı hükümler getirmiştir. Bu farklı hükümler, kısım kısım yerine getirilen sözleşmeler, alıcının alacaklı sıfatı ile temerrüdü, ayıpla ilgili sürelerle ilgilidir.

TİCARET SİCİLİ, TİCARET UNVANI VE İŞLETME ADI

Ticaret Sicili:

Ticari işletme ile ilgili bilgiler ticaret siciline kaydedilir. TTK hangi konuların tescil hangi konuların tescil ve ilan edileceğini genel bir hükümlerle toplu şekilde düzenlememiştir, ilgili konularda tescili ya da tescil ve ilanı gerekli hususlar tek tek gösterilmiştir. Tescil ticari işletmenin bulunduğu yer ticaret siciline yapılır. İlan ise Ankara'da yayımlanan Türkiye genelinde sicil kayıtlarının ilanına özgü Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile yapılır (TTK m. 35/4). Tescil edilen hususlar, kanun veya tüzükte aksine bir hüküm bulunmadıkça ilan olunur (TTK m. 35/3).

Ticaret sicili, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının gözetim ve denetiminde ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları bünyesinde kurulacak ticaret sicili müdürlükleri tarafından tutulur (TTK m. 24/1) Sicil müdürü yaptığı inceleme sonucu, talebi ya kabul ya ret eder veya geçici olarak tescile karar verir. Kabul halinde tescil yapılır. Ret halinde ilgililer, sicil müdürlüğünce verilecek kararlara karşı, tebliğlerinden itibaren sekiz gün içinde, sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine dilekçe ile itiraz edebilirler (TTK m. 34).

Tescilin Sonuçları:

Tescil edilecek husus ancak sicile kayıtlı doğuyorsa tescil yaratıcıdır. Zaten doğmuş, varlık ve geçerlilik kazanmış olan bir husus sonradan sicile bildiriliyorsa tescil açıklayıcıdır. Örneğin ticaret unvanının tescil ve ilanı gerekmeyle beraber, bu unvan tescil yapılmadan önce de vardır, burada tescil açıklayıcıdır. TTK'ye göre ticaret sicili kural olarak açıklayıcı niteliktedir. Tescili gerekli olduğu halde tescil edilmemiş, tescil ve ilanı gerektiği halde tescil ve ilan edilmemiş konularda üçüncü kişilerin iyiniyetli oldukları kabul edilir.

İŞLETME HUKUKU

TİCARET UNVANI VE İŞLETME ADI

Ticaret unvanı, tacirin ticari işletmesiyle ilgili işlemlerinde kullandığı addır, taciri tanıtmaya ve diğer tacirlerden ayırt etmeye yarar. İşletme adı ise, işletme sahibi ile ilgili olmaksızın doğrudan doğruya işletmeyi tanıtmak ve benzer işletmelerden ayırt etmek için kullanılan addır (TTK m. 53). Her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren on beş gün içinde, ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirmelidir (TTK m. 40/1). Tescil edilen ticaret unvanı, ticari işletmenin görülebilecek bir yerine okunaklı bir şekilde yazılır. Ticaret unvanı çekirdek kısım ve ona yapılacak eklerden oluşur. Ekler isteğe bağlı ve zorunlu olmak üzere ikiye ayrılır. Gerçek kişiler yönünden, aynı sicil çevresinde daha önce aynı unvan tescil edilmiş ise daha sonraki unvana ek yapmak zorunluluğu vardır.

Gerçek ve Tüzel Kişi Tacirlerin Ticaret Unvanı Gerçek Kişi Tacirler:

Gerçek kişi tacirin ticaret unvanı kısaltılmadan yazılacak adı ve soyadından oluşur. Örneğin Ali Taş gibi. Ayrıca buna isteğe bağlı ve zorunlu ekler yapılabilir. Örneğin, Ali Taş Pastanesi gibi.

Kolektife ve Komandit Ortaklıklar:

kolektif ortaklığın ticaret unvanı, bütün ortakların veya ortaklardan en az birinin adı ve soyadıyla ortaklık ve türünü gösterecek bir ibareyi içerir. Örneğin, Ali Kaya ve Ortakları Taşımacılık Kolektifi Ortaklığı.

Anonim, Limited ve Kooperatif Ortaklıklar:

Bunların unvanlarında mutlaka işletme konusu ile ortaklık ve türünü gösteren ibare bulunmalıdır. Ticaret unvanlarında, "anonim ortaklık", "limited ortaklık" ve "kooperatif" kelimelerinin bulunması şarttır. Ortaklığı ve türünü gösteren ibarenin kısaltılarak yazılması olanaklıdır.

Tacir Sayılan Diğer Kişiler ve Donatma İştiraki:

Ticari işletmeye sahip olan dernek, vakıf ve diğer tüzel kişilerin ticaret unvanları, adlarıdır (TTK m. 44). Bunlar zorunlu ve isteğe bağlı ek kullanamazlar.

Şube Unvanları:

Şube unvanları merkez işletme unvanının yanında şube kelimesinin eklenmesi ile oluşur. Bu unvana şube ile ilgili ekler yapılabilir (TTK m. 48/1).

Ticaret Unvanı Üzerindeki Hak ve Korunması:

Usulen tescil ve ilan edilmiş olan ticaret unvanını kullanma hakkı sadece sahibine aittir (TTK m. 50). Ticaret unvanının, ticari dürüstlüğe aykırı biçimde bir başkası tarafından kullanılması hâlinde hak sahibi, bunun tespitini, yasaklanmasını; haksız kullanılan ticaret unvanı tescil edilmişse kanuna uygun bir şekilde değiştirilmesini veya silinmesini, tecavüzün sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, gereğinde araçların ve ilgili malların imhasını ve zarar varsa, kusurun ağırlığına göre maddi ve manevi tazminat isteyebilir (TTK m. 52/1).

Ticaret Unvanının Devamı ve Devri:

Ticari işletme sahibinin veya bir ortağın ticaret unvanında yer alan adı kanunen değişir veya yetkili makamlar tarafından değiştirilirse unvan olduğu gibi kalabilir. kolektif veya komandit ortaklığa ya da

İŞLETME HUKUKU

donatma iştirakine yeni ortakların girmesi hâlinde ticaret unvanı değiştirilmeksizin olduğu gibi kalabilir.

TİCARİ DEFTERLER, CARİ HESAP

Ticari Defterler:

Defter tutma yükümlülüğü tacir sıfatının doğduğu anda başlayıp bu sıfatın kaybedilmesine kadar devam eder. Her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri, TTK'ye göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir ve döküm defteri ile diğer defterlerin açılış onayları, kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından yapılır. Bu defterlerin izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar notere yaptırılır.

Defterlerin Tutulması:

Defterler ve gerekli diğer kayıtlar Türkçe tutulur. Kısaltmalar, rakamlar, harfler ve semboller kullanıldığı takdirde bunların anlamları açıkça belirtilmelidir. Defterlere yazımlar ve diğer gerekli kayıtlar, eksiksiz, doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılır. Bir yazım veya kayıt, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilemez ve değiştirilemez.

Envanter:

Her tacir, ticari işletmesinin açılışında, taşınmazlarını, alacaklarını, borçlarını, nakit parasının tutarını ve diğer varlıklarını eksiksiz ve doğru bir şekilde gösteren ve varlıkları ile borçlarının değerlerini teker teker belirten bir envanter çıkarır.

Finansal Tablolar:

Tacir, ticari faaliyetinin başında ve her faaliyet döneminin sonunda, varlık ve borçlarının tutarlarının ilişkisini gösteren finansal tabloyu (sırasıyla açılış bilançosunu ve yıllık bilançoynu) çıkarmak zorundadır. Açılış bilançosunda, yılsonu finansal tablolarının, yılsonu bilançosuna ilişkin hükümleri uygulanır

Defter ve Belgelerin Saklanması ve Yitilmesi:

Her tacir aşağıdaki belgeleri sınıflandırılmış bir şekilde saklamakla yükümlüdür (TTK m. 82);

- ◆ Ticari defterlerini, envanterleri, açılış bilançolarını, ara bilançolarını, finansal tablolarını, yıllık Faaliyet raporlarını, topluluk finansal tablolarını ve yıllık faaliyet raporlarını ve bu belgelerin anlaşılabilirliğini kolaylaştıracak çalışma talimatları ile diğer organizasyon belgelerini,
- ◆ Alınan ticari mektupları,
- ◆ Gönderilen ticari mektupların suretlerini,
- ◆ Kanuna göre yapılan kayıtların dayandığı belgeleri

Ticari Defterlerin Teslim ve İbrazı:

Teslim ticari defterlerin ve ilgili belgelerin tamamının incelenme amacıyla mahkemeye verilmesi demektir. Defter ve belgelerin her tarafı mahkeme ve ilgili kişilerce incelenebilir. Çok ağır bir işlem olması nedeniyle teslim, sadece kanunda sayılan sınırlı hallerde söz konusu olur. Buna göre malvarlığı

İŞLETME HUKUKU

hukukuna ilişkin olan, özellikle de mirasa, mal ortaklığına ve ortaklık tasfiyesine ilişkin uyuşmazlıklarda, mahkeme, ticari defterlerin teslimine ve bütün içeriklerinin incelenmesine karar verebilir (TTK m. 85). Ticari defterlerin ibrazı teslimden farklı olarak, sadece anlaşmazlık çıkan konulara ilişkin kayıt ve belgelerin mahkemeye verilmesini gerektirir. TTK m. 83'e göre, ticari uyuşmazlıklarda mahkeme, yabancı gerçek veya tüzel kişi bile olsalar, tarafların ticari defterlerinin ibrazına, resen veya taraflardan birinin istemi üzerine karar verebilir Mahkemenin ibraz kararına rağmen bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi, tacirin cezai sorumluluğunu doğurmaz, sadece diğer tarafın defterlerindeki kayıtlardan aleyhine olanları, başka geçerli delillerle ispat etmek zorunda kalır. Aksi halde karşı taraf iddiasını ispat etmiş sayılır (HMK m. 222/5).

Ticari Defterlerin Delil Olması:

Ticari defterlerin delil olması, TTK 'da değil Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmiştir. Ticari defterler kanunda öngörülen şartların varlığı halinde, ticari uyuşmazlıklarda delil olarak kullanılabilir. Bu, defter sahibinin lehine olabileceği gibi aleyhine de olabilir.

Ticari Defterlerin Sahibi Lehine Delil Olmasının Şartları;

Ticari defterlerin sahibi lehine delil olmasının şartları şunlardır:

- ◆ Uyuşmazlığın kaynağı ticari bir iş olmalıdır. Bu iş, her iki tarafın ticari işletmesini de ilgilendirmelidir.
- ◆ Uyuşmazlığın her iki tarafı da tacir olmalıdır. Taraflardan birinin veya her ikisinin tacir olmaması halinde defterler lehe delil olarak kullanılamaz.
- ◆ Ticari defterlerin tümü tacirin lehine delil olarak kullanılabilir.

Ticari Defterlerin Sahibi Aleyhine Delil Olmasının Şartları:

Ticari defterler sahibi aleyhine delil olabilir. Bunun için şu şartlar gerekir:

- ◆ İşin taraflardan sadece biri için ticari iş niteliğinde olması, sadece birinin ticari işletmesini ilgilendirmesi yeterlidir.
- ◆ Tarafların her ikisinin tacir olmasına gerek yoktur. Sadece ticari defterlerinin ibrazı istenen tarafın tacir olması yeterlidir. Karşı tarafın defterlerine dayanan tarafın tacir olması gerekmez.
- ◆ Defterler kanuna uygun olarak veya olmayarak tutulmuş olabilir.
- ◆ Açılış ve kapanış onayları bulunmayan ticari defterler sahibi aleyhine delil olur.

Ticari Defterlerin Hiç veya Gereği Gibi Tutulmaması:

Ticari defterlerin hiç veya gereği gibi tutulmaması halinde tacire birtakım yaptırımlar uygulanır. Hukuki yaptırım defterlerin sahibi lehine delil olma niteliğini yitirmesi, aleyhe delil olmasıdır. Cezai yaptırımlar para cezaları, vergi cezaları, iflas halinde tacirin kendi kusuruyla veya hileli olarak iflas etmiş sayılmasıdır. Türk Ticaret Kanununda ticari defterlerle ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyen kişilerle ilgili cezai yaptırımlar öngörülmüştür.

CARİ HESAP

İki kişinin herhangi bir hukuki sebep veya ilişkiden doğan alacaklarını teker teker ve ayrı ayrı istemekten karşılıklı olarak vazgeçip bunları kalem kalem alacak ve borç şekline çevirerek hesabın kesilmesinden sonra çıkacak artan tutarı isteyebileceklerine ilişkin sözleşmeye cari hesap sözleşmesi denir (TTK m. 89). İki kişi arasında sürekli bir sözleşme ilişkisi bulunduğu taraflar sürekli olarak birbirlerine karşı alacaklı ve borçlu olacaklardır. Her seferinde ayrı ayrı ödeme yapmak yerine alacakları takas etmek gereksiz birçok işlemi ortadan kaldıracaktır.

İŞLETME HUKUKU

Cari Hesaba Geçirilebilecek Alacaklar:

Kural olarak vadesi gelmiş alacaklar ve sözleşmenin yapılmasından sonraki dönemde doğan alacaklar cari hesaba geçirilebilir. Ancak taraflar anlaşılırsa daha önceden doğmuş alacaklar ve vadesi gelmemiş alacaklarda cari hesaba kaydedilebilir. Bir ticari senedin cari hesaba kaydı bedelinin tahsil edilmesi şartına bağlıdır (TTK m. 90).

Cari Hesapta Sözleşme Süresi ve Hesap Devresi:

Sözleşme süresi: Cari hesap sözleşmesinin yürürlükte kaldığı süredir. Sözleşme belirli veya belirsiz süreli olarak yapılabilir.

Hesap devresi: Sözleşme süresi içerisinde birden çok hesap devresi vardır. Sözleşme veya ticari Teamül uyarınca, belirli hesap devreleri sonunda devre hesabı kapatılır ve alacak ile borç kalemleri arasındaki fark belirlenir.

Cari Hesabın Hükümleri:

Alacağın yenilenmesi: Cari hesap sözleşmesinin yapılmasından önce doğmuş bulunan bir alacak, tarafların onayıyla cari hesaba kaydedilirse, aksi kararlaştırılmamışsa bu alacak yenilenmiş olmaz.

Bütünlük ilkesi: Cari hesaba geçirilen alacak ve borç kalemleri ayrılmaz bir bütün oluşturur

Alacaklara ilişkin dava ve savunma haklarının devam etmesi: Aksi kararlaştırılmadıkça, cari hesaba alacak veya borç kaydedilmesi, tarafların, alacağı veya borcu doğuran sözleşme veya işleme ilişkin dava ve savunma haklarını düşürmez.

Cari hesapta takas: cari hesaba geçirilen alacaklar kaydedildikleri zaman takas edilmezler. Hesap devresinin sonunda çıkarılan bakiyenin kabulü ile takas edilmiş olurlar.

Cari hesapta faiz: Cari hesabın alacak sütununa yazılan tutarlar için, sözleşme veya ticari teamüller gereğince, kayıt olundukları tarihten itibaren faiz işler (TTK m. 90/e).

Cari hesapta zamanaşımı: Cari hesabın tasfiyesine, kabul edilen veya mahkeme kararıyla saptanan artan tutara ya da faiz alacaklarına, hesap hata ve yanlışlarına, cari hesabın dışında tutulması gereken veya haksız olarak cari hesaba geçirilmiş olan kalemlere veya tekrarlanan kayıtlara ilişkin bulunan davalar, cari hesap sözleşmesinin sona ermesinden itibaren beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrarlar.

Cari Hesabın Sona Ermesi:

Cari hesap sözleşmesi; sözleşmede kararlaştırılan sürenin sona ermesi, bir süre kararlaştırılmamış is taraflardan birinin fesih ihbarında bulunması, taraflardan birinin iflas etmesi hallerinde sona erer. Sözleşme süreli olup da taraflardan biri bu süre içinde ölür veya kısıtlanırsa her iki taraf ve kanuni temsilcileriyle halefleri on gün önceden haber vermek şartıyla cari hesap sözleşmesini feshedebilir.

TACİR YARDIMCILARI

Faaliyet alanı ve iş hacmi genişleyen tacirler ticari işletmeleri ile ilgili faaliyetlerini yerine getirirken başka kişilerin yardımına ihtiyaç duyabilirler. Bu kişilere tacir yardımcıları denilmektedir. Tacir yardımcıları ile ilgili hükümlerin bir kısmı Türk Ticaret Kanununda bir kısmı da Türk Borçlar Kanununda bulunmaktadır.

İŞLETME HUKUKU

Bağımlı Tacir Yardımcıları:

Ticari Temsilci (Ticari Mümessil);

Ticari temsilci, işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir (TBK m. 547). En geniş temsil yetkisine sahip olan tacir yardımcısıdır. TBK'nın 547-550. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Ticari Temsilcinin Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sınırlandırılması:

Ticari temsilci işletmenin amacına giren her türlü işlemi yapmaya yetkili sayılır. Örneğin işletmeye mal alabilir, işçilerle hizmet sözleşmesi yapabilir. İyiniyetli üçüncü kişilere karşı, işletme sahibi adına kambiyo taahhüdünde bulunabilir. Taciri mahkemede temsil edebilir, tacir adına kefil olabilir, borç alabilir, ticari vekil atayabilir.

Temsil Yetkisinin Sona Ermesi;

İşletme sahibi, ticari temsilcilerin yetkilerini, aralarındaki hizmet, vekâlet, ortaklık ve benzeri sözleşmelerden doğan hakları saklı kalmak koşuluyla, her zaman geri alabilir. Temsil yetkisinin verildiği ticaret siciline tescil edilmemiş olsa bile, sona erdiği tescil edilir.

Ticari Vekil:

Ticari vekil, bir ticari işletme sahibinin, kendisine ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin, işletmesini yönetmek veya işletmesinin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişidir (TBK m. 551). İşletmenin bütün işleri veya belirli bazı işleri için temsil yetkisi verilir. Ticari temsilciliği sona erdiren sebepler ticari vekilliği de sona erdirecektir. Ticari vekilin temsil yetkisi tacir veya ticari temsilci tarafından her zaman geri alınabilir.

Pazarlamacı:

Pazarlamacılık sözleşmesi, pazarlamacının sürekli olarak, bir ticari işletme sahibi işveren hesabına ve işletmesinin dışında, her türlü işlemin yapılmasına aracılık etmeyi veya yazılı anlaşma varsa, bu anlaşmada belirtilen işlemleri yapmayı, işletme sahibi işverenin de buna karşılık ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir (TBK m. 448).

Bağımsız Tacir Yardımcıları:

Simsar;

Simsar, taraflar arasında sözleşme kurulması imkanını hazırlayan veya kurulmasına aracılık eden ve bu sözleşmenin kurulması halinde ücrete hak kazanan kimseye denir. Simsarlık ilişkisi taraflar arasında yapılan simsarlık sözleşmesi ile kurulur. Aracılık konusu için yapılması ile simsarlık ilişkisi sona erer. Sözleşmede işin yapılması için öngörülen sürenin dolması, taraflardan birinin fesih bildiriminde bulunması, müvekkil veya simsarın ölümü, ehliyetini kaybetmesi, iflası, taraflardan birinin tüzel kişi olması durumunda, bu tüzel kişiliğin sona ermesi de simsarlık ilişkisini sona erdirir (TBK m. 513). Azil ve istifa da olanaklıdır.

İŞLETME HUKUKU

Komisyoncu;

Bağımsız tacir yardımcılarında diğeri komisyoncudur. Komisyon sözleşmesi Türk Borçlar Kanununda (TBK m. 532-546 maddeleri arasında) düzenlenmiştir. Ücret karşılığında, kendi adına ve vekâlet verenin hesabına kıymetli evrak ve taşınırın alım veya satımını üstlenen kişiye komisyoncu adı verilir. Bu komisyonculuk alım satım işleri komisyonculuğudur.

Komisyoncunun Hakları;

Komisyoncunun hakları şunlardır:

• Ücret İsteme • Giderleri İsteme • Hapis Hakkı • Malı Açık Artırmayla Sattırma

Komisyoncunun Borçları;

Komisyoncunun borçları şunlardır:

• Müvekkiline Bilgi Verme • Sözleşme Konusu Şeyleri Sigorta Ettirme
• Özen Gösterme • Talimata Uyma • Hesap Verme, Hak ve Borçları Devretme

Komisyon İlişkisinin Sona Ermesi ve Zamanaşımı;

Komisyon sözleşmesi komisyoncuya verilen işin tamamlanması ile sona erer. Komisyoncunun azli veya istifası, taraflardan birinin ölümü, iflası, fiil ehliyetini kaybetmesi de komisyonculuk ilişkisine son verecektir. Komisyonculuk ilişkisinden kaynaklanan bütün davalar beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir (TTBK m. 147/5).

Acente;

Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimseye acente denir (TTK m. 102). İki tür acente vardır: aracı acente, sözleşme yapma yetkisine sahip acente. Aracı acenteler sadece müvekkillerinin kendilerine tahsis ettiği bölge ve yer içinde sözleşmeler yapabilmeleri için aracılık faaliyetlerinde bulunurlar.

Acentenin Unsurları;

Acente bağımsız tacir yardımcılarında biridir. Kendisine ait işletmesi vardır. İşletmesi genellikle bir ticari işletme olacağından aynı zamanda tacirdir. Tacirin emir ve talimatlarına uymak zorundadır ama onun denetim ve gözetimi altında değildir.

Acentenin Borçları;

• Müvekkilin İşlerini Görme ve Menfaatlerini Koruma • Haber Verme Yükümlülüğü
• Gerekli Önlemleri Alma • Ödeme Borcu • Rekabet Yasağı
• Üçüncü Kişilerin Beyanlarını Kabul

Acentenin Hakları;

Acentenin hakları şunlardır:

• Ücret İsteme • Olağanüstü Giderlerin Karşılanması • Hapis Hakkı

İŞLETME HUKUKU

Acenteliğin Sona Ermesi;

Acentelik sözleşmesi süreli yapılmışsa sürenin dolması ile sona erer. Belirli süre için yapılan bir acentelik sözleşmesinin, süre dolduktan sonra uygulanmaya devam edilmesi hâlinde, sözleşme belirsiz süreli hâle gelir (TTK m. 121/2). Belirsiz bir süre için yapılmış olan acentelik sözleşmesini, taraflardan her biri üç ay önceden ihbarda bulunmak şartıyla feshedebilir.

HAKSIZ REKABET

Rekabet hakkı bütün işletmelerin sahip olduğu bir haktır ama kötüye kullanılmaması gerekir. Haksız rekabete ilişkin TTK hükümlerinin amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır. Haksız rekabet hallerinin başlıcaları Türk Ticaret Kanununun 55. maddesinde sıralanmıştır. Bu maddede sıralanan haksız rekabet kategorileri şunlardır:

- ◆ Dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri ile diğer hukuka aykırı davranışlar
- ◆ Sözleşmeyi ihlale veya sona erdirmeye yöneltmek
- ◆ Başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma
- ◆ İş şartlarına uymamak
- ◆ Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak

Hukuki Sorumluluk:

Haksız rekabet nedeniyle açılacak davalar şunlardır:

- ◆ Fiilin haksız olup olmadığının belirlemek için tespit davası
- ◆ Haksız rekabetin önlenmesi, durdurulması amacını taşıyan önleme (men) davası
- ◆ Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesi amacını taşıyan düzeltme davası

Davanın Tarafları:

Davacı;

Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse bütün haksız rekabet davalarını açabilir (TTK m. 56).

Davalı;

Haksız rekabet davasında davalı haksız rekabette bulunan rakiptir. Haksız rekabet fiili, hizmetlerini veya işlerini gördükleri sırada çalışanlar veya işçiler tarafından işlenmiş olursa, haksız rekabet davaları, çalıştıranlara karşı da açılabilir (TTK m. 57).

Hüküm;

Haksız rekabet davası sonucunda elde edilen hüküm sadece taraflar arasında değil üçüncü kişilere karşı da etkilidir.

Zamanaşımı;

Haksız rekabet davaları, davaya hakkı olan tarafın bu hakların doğumunu öğrendiği günden itibaren bir yıl ve her hâlde bunların doğumundan itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

İŞLETME HUKUKU

Ceza Sorumluluđu;

Haksız rekabet fiillerini işleyenler için ceza sorumluluğu da söz konusudur. Bu hallerde iki yıla kadar hapis ve adli para cezası verilebilmektedir.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/isletme-hukuku-ady212u?search=huk104u>